

Inspektion av överförmyndarnämnden Mitt 2022

Sammanfattning

Länsstyrelsens bedömning är att överförmyndarnämndens verksamhet i stort fungerar tillfredställande. Det har under aktgranskningen framkommit en del mindre brister men även brister av mer allvarlig art.

Allmänt om inspektionen

I enlighet med 26 § förmyndarskapsförordningen (1995:379) har överförmyndarnämnden lämnat in sin statistik till länsstyrelsen för 2021 (föregående verksamhetsår), men ej inom utsatt tid.

Länsstyrelsen kunde vid kontroll konstatera att information om expeditionstid fanns uppsatt i enlighet med 8 § förmyndarskapsförordningen (1995:379).

Enligt länsstyrelsegemensamma tillsynsplanen för 2022 ska länsstyrelsen särskilt kontrollera att överförmyndarens granskning av ställföreträdarens redovisningshandlingar genomförs på korrekt vis, särskilt kontrollera hur överförmyndaren följer upp årsräkningar granskade med korrigerande, överförmyndarens hantering av förmyndarskap och ställföreträdare för underåriga (till exempel god man för ensamkommande barn och god man enligt 11 kap. 2 § föräldrabalken) samt överförmyndarens handläggning och tillsyn i ställföreträdarskap där huvudmannen är delägare i ett dödsbo.

Länsstyrelsen granskade vid inspektionen 18 akter som valts ut slumpvis ur överförmyndarens aktförvaring. En förteckning över de akter som granskats finns i bilaga till protokollet.

Länsstyrelsen har under 2022 genomfört en ”hybridtillsyn”. Inspektionsbesöket genomfördes hos överförmyndaren på plats, första gången sedan pandemin. Detta har efterföljts av ett digitalt möte via Skype där överförmyndarnämnden och personal fått möjlighet att delta.

Aktgranskningen

Akterna granskades två år tillbaka i tiden och det ursprungliga förordnandet i domstol kontrolleras alltid.

Vid länsstyrelsens aktgranskning har det förekommit flertalet handlingar som antingen har saknat datum eller där datumet inte har

stämt överens mellan handlingen och tillhörande diarium (dagboksblad). Det har också funnits handlingar som diarieförts felaktigt. Exempelvis kan handlingen inkommit före en annan handling men fått ett senare diarienummer.

Eftersom överförmyndarnämnden i stort hanterar sina akter digitalt har de varit tvungna att skriva ut samtliga akter som länsstyrelsen begärt att granska. Länsstyrelsen har därför uppmärksammat att vissa datum blivit felaktiga på grund av utskrift från nämndens verksamhetssystem. Om handlingen till exempel saknat ankomstämpel får den fysiska handlingen utskriftdatumet som datum.

I akt 10204 har nämnden allt för långtgående underlåtit sig att bedriva sådan tillsyn som ärendet har krävt. Det har i ärendet inte skett några åtgärder under en period om ca sex år. Sista handlingen som inkom till nämnden var den 2016-01-26. Ärendet har därmed varit orört under hela den tidsperiod som länsstyrelsens granskning omfattat.

Länsstyrelsen har också informerat att nämnden enligt 15 kap 3 § föräldrabalken bör inhämta redogörelse för skifteshinder. Ställföreträdaren ska lämna en sådan redogörelse om dödsboet inte har skiftats inom sex månader från det att bouppteckningen förrättades. En ny redogörelse ska sedan lämnas var sjätte månad fram till att dödsboet skiftas.

I nära anslutning till länsstyrelsens inspektionsbesök hade nämnden själv uppmärksammat ärendets status. De har efter det skickat ut både anmodan och påminnelse om inlämnande av arvskifte.

Med anledning av den förflutna tiden, är det av stor vikt att nämnden följer upp och säkerställer att den omyndige inte har lidit någon skada på grund av dröjsmålet.

I akt 12958 har nämnden lämnat samtycke till ett överlåtelseavtal. Nämndens beslut om samtycke var i det här fallet inte tillräckligt motiverat. Beslutet innehöll inga uppgifter om vilka föreskrifter nämnden tillämpat i sitt beslut. Nämndens beslut om samtycke enligt 14 kap 11 § 2 p. föräldrabalken, är ett sådant beslut som kräver motivering enligt 32 § förvaltningslagen.

Beslut innehållande bristfälliga motiveringar förekom vid upprepade tillfällen under länsstyrelsens aktgranskning.

I akt 10622 begärde ställföreträdaren sitt entledigande från uppdraget den 2019-12-04. Ca 10 månader senare, i oktober 2020 gick den första förfrågan ut till ställföreträdare om att åta sig uppdraget. Nästa förfrågan till ställföreträdare genomförs i maj 2021. Under 2021 tar nämnden vid och gör under året fler aktiva rekryteringsförsök. Ställföreträdaren blir sedan formellt utbytt den 2022-03-29.

JO har bl.a. i besluten 5071-2015 och 539-2016 anført att det är oacceptabelt att en ställföreträdare mot sin vilja kvarstår så länge som åtta månader och längre. I det aktuella ärendet hade ställföreträdaren tvingats kvarstå under en period om ca två år och fyra månader innan beslut om byte gjordes.

I akt 8463 begär ställföreträdaren sig den 2019-10-31 sitt entledigande som god man. Överförmyndarnämndens första förfrågan om åtagande av uppdraget gjordes först i mitten av maj 2020. Nästa förfrågan går ut till ställföreträdare i slutet av oktober samma år. Det dröjer sedan ytterligare till mitten av april 2021 när nästa förfrågan utförs.

Den 2021-05-10 beslutar överförmyndarnämnden om byte av god man. Gode mannen i detta ärende fick kvarstå i ca ett år och sju månader innan slutligt beslut om byte fattades.

Precis som i ärendet ovan har dröjsmålet och passiviteten, både mellan de aktiva eftersökningarna av en ny ställföreträdare och fram till det slutliga beslutet om byte, varit allt för långtgående för att det ska anses skäligt.

Möte med överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden har inför besöket besvarat frågor kring sin verksamhet. Vid mötet med nämnden har några av svaren på dessa frågor kompletterats och förtydligats. Dessutom har de brister som länsstyrelsen uppmärksammat vid aktgranskningen diskuterats.

Närvarande vid mötet var följande.

Från länsstyrelsen;

Nina Skyttberg och Samuel Runeke, förvaltningshandläggare.

Från överförmyndarnämnden;

Representanter från nämnden och överförmyndarkontoret.

Årsräkningar

Överförmyndarnämnden har i sitt frågeformulär till länsstyrelsen uppgivit att av 2021 års årsräkningar inkom 75 % i tid. Vid årsskiftet 2022/2023 inkom flertalet årsräkningar. Vid länsstyrelsens inspektionsbesök var granskningen för år 2021 inte färdig.

Till följd av detta har nämnden vitesförelagt 48 stycken, tre av de avsåg förhöjt vite. Det bör även tilläggas att 21 stycken föreläggande gick vidare med ansökan om utdömande. Varav fem ansökningar återtogs. Resterande 16 ärenden beslutade tingsrätten om utdömande i.

I överförmyndarnämndens granskning av årsräkningarna granskades ca 18 % med anmärkning. Anmärkningarna bestod av sammanblandning av huvudmannens ekonomi, ej korrekt inlämnad årsräkning och avsaknad av underlag.

Länsstyrelsen har också uppmärksammat att nämnden har en tydlig rutin för när granskning ska ske med anmärkning.

Rekrytering

Överförmyndarnämnden har i frågeformuläret och under uppföljningsmötet beskrivit ingående hur de hanterar svårigheter med rekrytering av ställföreträdare.

Nämnden har sedan en tid tillbaka upprättat en särskild rekryteringsgrupp som jobbar utifrån två olika modeller. På grund av pandemi och frånvaro har nämnden ännu inte sett full effekt. Genom en enkät till ställföreträdarna fick man en översyn kring åtgärder som behövde vidtas. Så som, korta svarstiden för e-post, översyn och justering av mallar, översyn på hemsidan, erbjuda utbildningar etc.

Nämnden har också arbetat med flera kampanjer med syftet att väcka intresset för uppdraget som ställföreträdare. Man har bl.a. använt sig av bussreklam, utskick av vykort, Facebook, tidningar, radio etc. Nämnden har ett pågående arbete med att erbjuda fler digitala tjänster för att underlätta för befintliga ställföreträdare.

Länsstyrelsen ser mycket positivt på nämndens arbete med rekrytering och digitalisering för att effektivisera sitt eget arbete och förenkla befintliga ställföreträdarens uppdrag.

Handläggningstider

I länsstyrelsens aktgranskning har handläggningstiden varierat. I nämndens frågeformulär syns t.ex. en tydlig skillnad i handläggningstider om ärendet har en föreslagen ställföreträdare inför ett nytt anordnande eller vid byte av ställföreträdare. Genomsnittliga tiderna för ärenden utan föreslagen ställföreträdare är ca 190 dagar.

Länsstyrelsen har förståelse för den tid som krävs för att få till ett byte eller ett nytt anordnande. Handläggningstiderna hålls fortfarande i genomsnitt inom ett halvår. Länsstyrelsen ser framemot att få ta del av de slutliga effekterna av rekryteringsarbetet.

Nämnden redovisade också ett stickprov rörande ansökan om uttag från spärrat konto. Genomsnittlig tid var 3,25 dagar.

Övrigt

Överförmyndarnämnden har under 2022 skannat in samtliga akter. Förutom att det är viktigt att nämnden följer med den ökade

digitaliseringen, har detta givit upphov till en rejäl genomlysning av nämndens samtliga personakter. Eventuella akter som krävt åtgärd tidigare uppmärksammas på nytt. Vilket skapar en bättre överblick och insyn i ärendena framgent.

Överförmyndarnämnden Mitt har tillgång till en förvaltarenhet. I dagsläget är det tre årsarbetskrafter fördelade på 42 huvudmän (vid inlämnande av formulär). Nämnden anser att det är avgörande i vissa ärenden att förvaltarenheten finns. De ser även ett behov av en förvaltarenhet med större kapacitet än i nuläget.

Protokollförare
Samuel Runeke

Bilagor

Förteckning över granskade akter